

[J. V. Christensen.]

at man var naaet til at give Folkeskolen en direkte Repræsentation i Biblioteksraadet. Folkeskolens Indsats for Bogsamlingsagen har været af historisk og afgørende Betydning for Sagens Udvikling. I fattige Tider har et stort Tal af danske Lærere med de beskedneste Midler og med stor personlig Offervillighed holdt Bogsamlinger i Gang til stor Glæde og heller ikke ringe Udbytte for ikke mindst den opvoksende Slægt paa Landet. Jeg tror, at selv den højtærede Undervisningsminister maaske fra sin egen Tid vil erindre, hvad de smaa Bogsamlinger ude i Landsbyskolen har betydet for Hjemmene i Tider, hvor der ikke var nogen stor Bogrigdom i disse. Disse smaa Bogsamlinger androg allerede saa tidligt som i 1889 et Tal af ca. 1 000, spredt ud over Landet. De var selvfølgelig i det ydre meget ringe udstyrede, og deres Bøger bar saamænd ogsaa i høj Grad Præget af, gaar jeg ud fra, megen Læsning, men ogsaa en undertiden meget skrap Behandling. Men alligevel, det var en Vej frem for mange, som ikke kunde skaffe sig Adgang til Bøger paa anden Maade i de Tider. Første Gang der ydes en Statsbevilling, er i 1882—83 — den var den Gang paa 6 000 Kr. I 1899—1900 uddeltes der 10 000 Kr. til 155 Bogsamlinger i Beløb paa fra 10 til 300 Kr., afhængigt af det stedlige Tilskud. Administrationen af Statens Tilskud den Gang lededes af Statens Komité til Understøttelse af Folkebogsamlingerne. I 1905 gik man det store Skridt videre, som bestod i, at man dannede Foreningen „Danmarks Folkebogsamlinger“. I 1909 udnævntes en ministeriel Bogsamlingskonsulent, og i 1914 opnaedes Statsstøtte til Centralbibliotekerne, et Arbejde, der allerede paa det Tidspunkt var paabegyndt i Holbæk Amt. I 1916—17 er Statens Tilskud til Folkebogsamlinger naaet op paa et Beløb af ca. 56 000 Kr. Og endelig den 5. Marts 1920 stadfæstedes den Lov, som danner Grundlaget for vor nuværende Ordning, og som betyder et meget stort Fremskridt i Forhold til det forudliggende.

Man ser af disse kortfattede Oplysninger, at Sagen har været Genstand for en meget stærk Udvikling. Der er ogsaa, naar man følger de enkelte Linier i Udviklingen, mange Ting, som taler for, hvor stor en Betydning denne Sag har haft for Befolkningen. Men jeg vil gerne endnu en Gang betone, at naar jeg saa gerne havde set, at Folkeskolerne som saadanne var blevet repræsenteret i Biblioteksraadet, var det netop for derigennem at vise en Anerkendelse af, at dette

Arbejde oprindelig er taget op ude i Folkeskolerne i en Tid, hvor der i hvert Fald ikke var andre Organer i den store almindelige Befolkning til at føre dette Arbejde fremad. Men jeg erkender, at naar man har ønsket at give Repræsentationen den Form, at der gives Landsbybogsamlingerne 3 Repræsentanter og Købstadbogsamlingerne 2 Repræsentanter, er det en Ordning, jeg kan tiltræde, og jeg skal ikke rejse nogen ny Strid angaaende Spørgsmaalet om denne Repræsentation. Jeg har kun ønsket at gøre disse Bemærkninger, fordi jeg gerne havde set, at man var kommet til det af mig nævnte Resultat.

Som Bilag til Folketingsudvalgets Betynkning foreligger der et meget interessant statistisk Materiale, og naar man sammenligner dette Materiale med, hvad der foreligger i „Haandbog for Bibliotekskundskab“, vil man se, at i de nuværende 63 statsunderstøttede Biblioteker inklusive Centralbibliotekerne findes i det sidst afvigte Aar en Bogbestand paa ca. 700 000 Bøger. Det er ejendommeligt at lægge Mærke til, at i „Haandbog for Bibliotekskundskab“ oplyses det, at i Aaret 1914—15 havde de statsunderstøttede Folkebogsamlinger udenfor København, de, som nærmest kan sammenlignes med de nuværende statsunderstøttede Biblioteker, en Bogbestand paa ca. 490 000 Bind. Disse to Tal viser, at Bogtallet egentlig ikke er vokset saa overvældende stærkt; men dette hænger naturligvis sammen med, at det statistiske Materiale maa være tilvejebragt paa noget forskellig Maade, og jeg gaar i alt Fald ud fra, at med det højere Tilskud, som er ydet siden 1920, har der selvfølgelig fundet store Omordninger af Bibliotekerne Sted, og man har udsendt en Del Materiale, som vel ikke kunde regnes at have videre Værdi. Derfor er Stigningen i Bogantallet blevet saa forholdsvis ringe. Jeg mener altsaa, at disse to Tal, ihvorvel de kan vække til nogen Efortanke, ikke i og for sig kan sammenlignes, og at man ikke derudfra kan faa en bestemt Værdimaaler; men det har alligevel sin Betydning at have sin Opmærksomhed fæstet derpaa.

I denne Forbindelse standser man først ved den stærkt forøgede Udlaansvirksomhed og Bøgernes stærkere Cirkulation, der sætter sit Præg paa Biblioteksvirksomheden. Et Par enkelte Eksempler vil vise dette. Lemvig Bibliotek havde i 1914—15 ca. 30 000 Udlaan, i 1929—30 ca. 82 000 Udlaan. De tilsvarende Tal for Aalborg var 28 000 og 96 000, og for Vejle var Tallene henholdsvis 34 000 i 1914—15, 98 000 nu. — Ser vi paa, hvor Udlaanene under den nuværende Ord-